

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Rasku-Puttonen, Helena

Title: Vuorovaikutteiset työskentelytavat parantavat oppimista

Year: 2018

Version:

Please cite the original version:

Rasku-Puttonen, H. Vuorovaikutteiset työskentelytavat parantavat oppimista.
Ruusuipuiston uutiset, (1). <https://peda.net/jyu/ruusuipuisto/uutisarkisto/1-2018/1>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Vuorovaikutteiset työskentelytavat parantavat oppimista

Opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on keskeisin oppimisprosessin laatua määrittävä tekijä. Uudistuvat oppimisympäristöt tarjoavat mahdollisuuden muokata työskentelytapoja kouluissa entistä monimuotoisemmiksi. Työskentelytapojen valinnalla on hyvät mahdollisuudet edistää opetusvuorovaikutusta siten, että oppilaiden ajatukset ja näkemykset opiskeltavasta aiheesta liitetään osaksi oppimisprosessia. Opettajan tulisi löytää

tasapaino yksilöllisen työn, opetusryhmissä työskentelyn ja opettajan johtaman opetuksen ja vuorovaikutuksen välillä.

Uudistuvat oppimisympäristöt kutsuvat opettajia yhteistyöhön

Uudet opetussuunnitelmat haastavat kouluja uudistamaan toimintakulttuuriaan ja oppimisympäristöjään. Fyysisellä oppimisympäristöllä on yllättävän vahva vaikutus opetusjärjestelyihin. Tilojen muunneltavuus ja teknologiset sovellukset luovat mahdollisuuden uudistaa pedagogisia käytänteitä. Oppimisympäristön muunneltavuus kutsuu opettajia keskinäiseen yhteistyöhön ja yhteisopettajuuteen. Yhteissuunnittelu vaatii aikaa, mutta yhdessä tekeminen on myös palkitsevaa. Se antaa mahdollisuuden oppia kollegoilta ja saada heiltä tukea samalla kun se auttaa jakamaan opettajan työn kuormaa.

Alkuportaattutkimus osoitti, että hyvin strukturoiduista ja ohjatuista opetustilanteista hyötyivät kaikki lapset, mutta aivan erityisesti ne lapset, joilla oli haasteita itsesäätelyssä, oppimisessa tai motivaatiossa. Oppilaiden tarpeisiin, niin yksityisyyden kuin yhteisöllisyyden tarpeisiin, voidaan vastata joustavilla opetusjärjestelyillä. Opettajilla on uudistuvissa oppimisympäristöissä tilaisuus suunnitella opetusta niin, että työskentelytavat ovat entistä monimuotoisempia ja vuorovaikutteisempia ja tukevat oppilaan oppimispotentiaalia.

Vuorovaikutuksen laatu määrittää oppimisprosessia

Koulujen ja opetusryhmien oppimisympäristöissä on vaihtelua, jota voidaan tarkastella opetukseen liittyvien prosessien, kuten vuorovaikutuksen laadun, kautta. Opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on osoittautunut kaikkein keskeisimmäksi oppimisprosessin laatua määrittäväksi tekijäksi. Tätä laatua kuvaavat esimerkiksi

- opettajan ja oppilaiden vuorovaikutussuhteen läheisyys (oppilaan tarpeet huomioiva ohjaaminen, emotionaalinen tuki ja myönteinen ryhmän ilmapiiri),
- ajan ja toimintojen organisointi (kuinka tehokkaasti käytetään opetukseen ja oppimiseen varattua aikaa) sekä
- ohjauksen ja oppilaille annettun palautteen laatu (miten opettaja mahdollistaa oppilaiden osallistumisen ja edistää oppimista palautteen avulla).

Opetusryhmien välillä on selviä eroja nimenomaan vuorovaikutussuhteissa ja -käytännöissä eli siinä, miten opettaja soveltaa opetussuunnitelmaa luokassa, millaisia tavoitteita hän painottaa ja millaisten työskentelytapojen ja tehtävien avulla hän ohjaa oppilaiden oppimista. Alkuportaattutkimuksen luokkahuonehavainnoinnit osoittavat, että opetustilanteissa hyödynnetään kuitenkin vain harvoin oppilaiden näkemyksiä ja kokemuksia perusopetuksen aikana.

Yksi luokkahuonevuorovaikutuksen tutkimuksen juonteista on kohdistunut opetusdialogin laatuun. Huomion kohteena ovat tyypillisesti olleet luokkahuoneen keskustelut. Opetusdialogilla tähdätään oppilaan toimijuuteen ja opittavien asioiden pohdintaan yhdessä opettajan ja oppilaiden kesken. Opetusdialogi edellyttää, että keskitytään kuuntelemaan toisten näkemyksiä, jakamaan ajatuksia ja mielipiteitä sekä neuvottelemaan yhdessä. Dialogissa oppilas puntaroi omia ajatuksiaan suhteessa muiden näkökulmiin ja näin jäsentää omaa ymmärrystään.

Opetusdialogit voivat käynnistyä joko opettajan tai oppilaan aloitteesta, mutta molemmissa tapauksissa opettajan rooli on keskeinen. Opettaja luo omalla toiminnallaan dialogille otollisen tilan tai sulkee mahdollisuuden dialogiin. Oppilaiden aktiivisuutta voidaan synnyttää ja ylläpitää esimerkiksi siten, että opettaja kysyy mielipidettä ja rohkaisee tekemään kysymyksiä ja esittämään aiheesta omia näkemyksiä. Hän voi myös tehdä yhteenvetoja, muotoilla kysymyksiä uudelleen, yhdistää esitetyn asian laajempaan kontekstiin ja ennen kaikkea osoittaa olevansa kiinnostunut oppilaiden ajatuksista. Avainasemassa on opettajan kyky ja tahto kuunnella oppilaita.

Alkuportaattutkimuksessa havaittiin, että niin esiopetuksessa kuin alakoulussakin opetusdialogeja käytiin vähän. Myös yläkoulussa opettajat esittivät niukasti avoimia kysymyksiä, jotka olisivat tarjonneet oppilaille mahdollisuuden muodostaa omaa käsitystään, ilmaista näkemyksiään ja perustella väitteitään. Niissäkin tilanteissa, joissa opettaja esitti kysymyksiä, oppilaille ei jäänyt riittävästi aikaa pohtimiseen. Oppilaiden ajatukset jäivät näin ollen hyödyntämättä ja mahdolliset virheelliset käsitykset tunnistamatta. Oppimisprosessin tukeminen dialogin avulla edellyttää opettajalta paitsi vahvaa sisällön hallintaa myös taitavaa pedagogista osaamista oppimisprosessin ohjaamiseen.

Vuorovaikutuksella syvempää oppimista

Kouluyhteisössä lapset ja nuoret rakentavat identiteettiään ja oppivat tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toistensa ja opettajan kanssa. Vaikutusmekanismi on aina yksilöllinen ja tiettyyn ajankohtaan sidottu. Nykyiset käsitykset opetuksesta, oppijasta ja oppimisesta korostavat aktiivisuutta. Opettajan tehtävä on auttaa oppilaita osallistumaan vuorovaikutukseen luokassa ja tulemaan aktiivisiksi toimijoiksi ryhmässä.

Alkuportaattutkimuksen tulokset kannustavat vahvistamaan vuorovaikutuksellisia työtapoja oppimisprosessissa. Tulosten mukaan opetusdialogin laadulla oli yhteys oppimistuloksiin niin esi- kuin perusopetuksessakin. Myös esiopettajan palautteella ja monipuolisella kielenkäytöllä oli yhteys lasten aktiivisiin työskentelytapoihin. Lisäksi havaittiin, että mitä myönteisempi ilmapiiri oli koulun oppimistilanteissa, sitä tehtäväsuuntautuneempia ja aktiivisempia oppilaat olivat kohdatessaan haastavia tehtäviä. Myös yläkoulussa oppilaat olivat paremmin kiinnittyneitä oppimistilanteisiin ryhmissä, joissa opettaja-oppilasvuorovaikutuksen laatu oli korkealla tasolla.

Parhaimmillaan uudet oppimisympäristöt avaavat tuoreita näkökulmia aiempaa vuorovaikutuksellisempien työskentelytapojen kehittämiseen. Tällaisilla työtavoilla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja kiinnittymistä oppimistilanteisiin.

Helena Rasku-Puttonen

Emeritaprofessori [Helena Rasku-Puttonen](#) on työskennellyt pitkään [Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksessa](#) ja viimeiset työvuodet lisäksi vararehtorina. Hänen kiinnostuksensa vuorovaikutukseen alkoi perheiden kommunikoinnin tutkimisesta psykologian maisteri- ja tohtoriopinnoissa. Työuransa aikana hän on tutkinut vuorovaikutusta esi- ja perusopetuksen luokkahuoneissa, yliopistossa ja työpaikoilla sekä teknologiaa hyödyntävissä oppimistilanteissa.

Lue lisää

[Alkuportaat-seurantatutkimus](#)

[Yhdessä parempaa pedagogiikkaa -kirja](#)

Lähetä palautetta kirjoittajalle: helena.rasku-puttonen@jyu.fi

Pääkuva: Martti Minkkinen, kuva kirjoittajasta: Petteri

Kivimäki